

Інформаційна довідка щодо правових меж використання штучного інтелекту у спортивному секторі в Європейському Союзі*

Анотація. В інформаційній довідці представлено результати аналізу правових рамок використання штучного інтелекту як елементу цифровізації європейського спортивного сектору. Акцентовано на ключових напрямках застосування штучного інтелекту у спорті, а також на змісті базових актів законодавства Європейського Союзу з означеного питання.

Ключові слова: висока технологія, європейська модель спорту, спорт, спортивна індустрія, спортивний сектор, цифровізація, штучний інтелект.

Вступ

В Україні актуальною є адаптація національного спортивного законодавства до актів Європейського Союзу. Результатом цього процесу має стати впровадження нової парадигми розвитку спортивної індустрії, побудованої на засадах європейської моделі спорту. Базовою складовою модернізації галузі є її цифровізація – переведення управління з розрізненого паперового режиму в цілісну систему електронних реєстрів, цифрових сервісів та міжвідомчого обміну даними.

Означені питання стали предметом регулювання декількох законодавчих ініціатив¹ (Рис. 1):

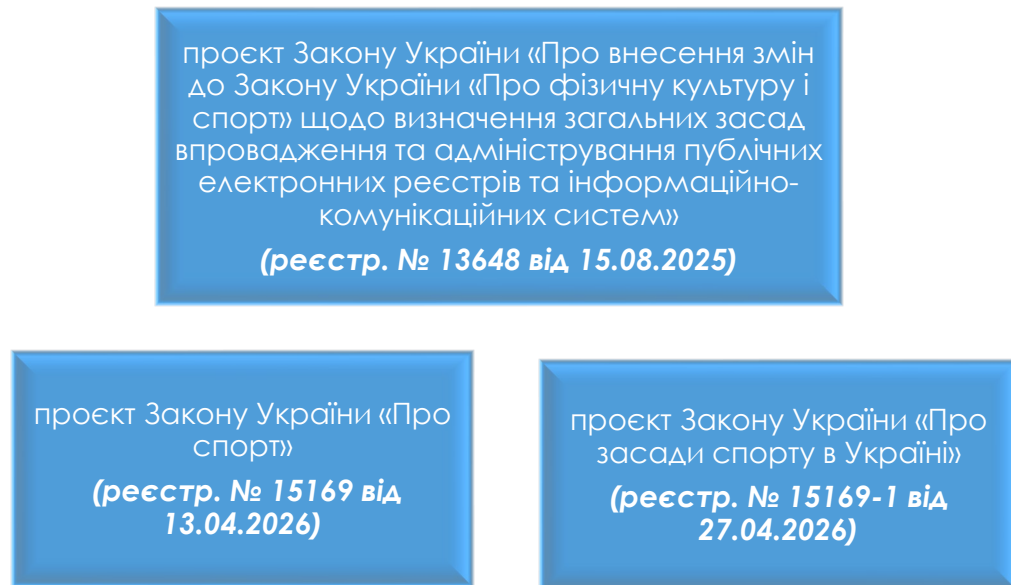

Рис. 1.

Загалом згаданими законопроектами запроваджується цифровізація спортивної галузі як один із ключових елементів її реформи. Такий підхід

¹ Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо визначення загальних засад впровадження та адміністрування публічних електронних реєстрів та інформаційно-комунікаційних систем : Проект Закону України (реєстр. № 13648 від 15.08.2025). Картка законопроекту. Вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57099> ; Про спорт : Проект Закону України (реєстр. № 15169 від 13.04.2026). Картка законопроекту. Вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69785> ; Про засади спорту в Україні : Проект Закону України (реєстр. № 15169-1 від 27.04.2026). Картка законопроекту. Вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69951>

передбачає зміну логіки державного адміністрування спортивної галузі – створення єдиної державної екосистеми «Цифровий спорт», переведення більшості адміністративних процесів у режим онлайн, забезпечення прозорого фінансування та створення єдиних електронних реєстрів для всіх спортивних клубів, тренерів, спортсменів і спортивної інфраструктури.

Водночас формування сучасної моделі розвитку спорту в умовах цифровізації неможливе без використання високих технологій, насамперед штучного інтелекту (далі – ШІ).

У звіті MarketsandMarkets² повідомляється, що обсяг світового ринку ШІ у спорті зросте з 1,03 млрд доларів США у 2024 році до 2,61 млрд доларів США до 2030 року, демонструючи темпи росту на рівні 16,7 %. Зокрема, ШІ трансформує спортивну аналітику, оскільки його алгоритми здатні миттєво обробляти масиви статистичних даних для детального пошуку талановитих спортсменів, прогнозування тактичних рішень суперника, розробки індивідуальних тренувань та управління ризиками можливого травмування гравців. Очікування щодо збільшення наступними роками обсягів світового ринку спортивної аналітики представлені у звіті Grand View Research, Inc.³. Зазначається, що у 2025 році цей ринок оцінювався у 5 677,6 млн доларів США та за прогнозами експертів досягне 23 148,4 млн доларів США до 2033 року, зростаючи із середньорічним темпом у 18,5 % з 2026 по 2033 роки. Також акцентується, що Європа домінувала у світовій індустрії спортивної аналітики з найбільшою часткою доходу понад 31 % у 2025 році. Очікується, що європейська індустрія спортивної аналітики зростатиме із середньорічним темпом понад 17 % з 2026 по 2033 роки завдяки розвиненій спортивній культурі, поширенню мобільних додатків для збору даних про спортивні досягнення, а також взаємодії з уболівальниками в режимі реального часу.

ШІ використовується у спортивному секторі в Європейському Союзі (далі – ЄС). Спортивні організації, федерації та ліги дедалі частіше застосовують інструменти ШІ для оптимізації процесів адміністрування, фінансування, звітності, поліпшення ефективності підготовки спортсменів, автоматизації спортивного суддівства, розробки та удосконалення тактичних стратегій команд, взаємодії з уболівальниками, створення інтерактивних і персоналізованих спортивних трансляцій та багатьох інших функцій⁴.

Інтеграція ШІ у спортивний сектор в Україні матиме потужний практичний потенціал, тому актуальним є досвід ЄС щодо унормування використання ШІ у спорті.

Основна частина

У ЄС ШІ впроваджується у спорті насамперед у межах SHARE 2.0⁵ – масштабної ініціативи Європейської Комісії (далі – ЄК), покликаної об'єднати

² AI in sports market. URL: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/ai-in-sports-market-122129412.html>

³ Sports Analytics Market (2026 – 2033). URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/sports-analytics-market>

⁴ Бондарчук Н.Я., Митровка Є.В. Штучний інтелект у спорті: сфери застосування, можливості та ризики. URL: <https://journals.uzhnu.uz.ua/index.php/ped/article/view/1325/1412> ; Хмельницька І.В., Денисова Л.В., Вишневецька В.П., Голованова Н.Л., Кузнецов Г.О., Костюченко О.М., Кардаков В.О. Штучний інтелект у спорті. URL: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/2703>

⁵ SHARE 2.0 initiative. URL: <https://sport.ec.europa.eu/initiatives/share-20-initiative>

європейську спортивну спільноту, сприяти обміну досвідом та розбудові партнерства у спорті. Згадана ініціатива є логічним продовженням попередньої програми SHARE, що діяла з 2018 по 2023 рік. Ініціатива SHARE 2.0 зосереджена на таких ключових аспектах (Рис. 2):

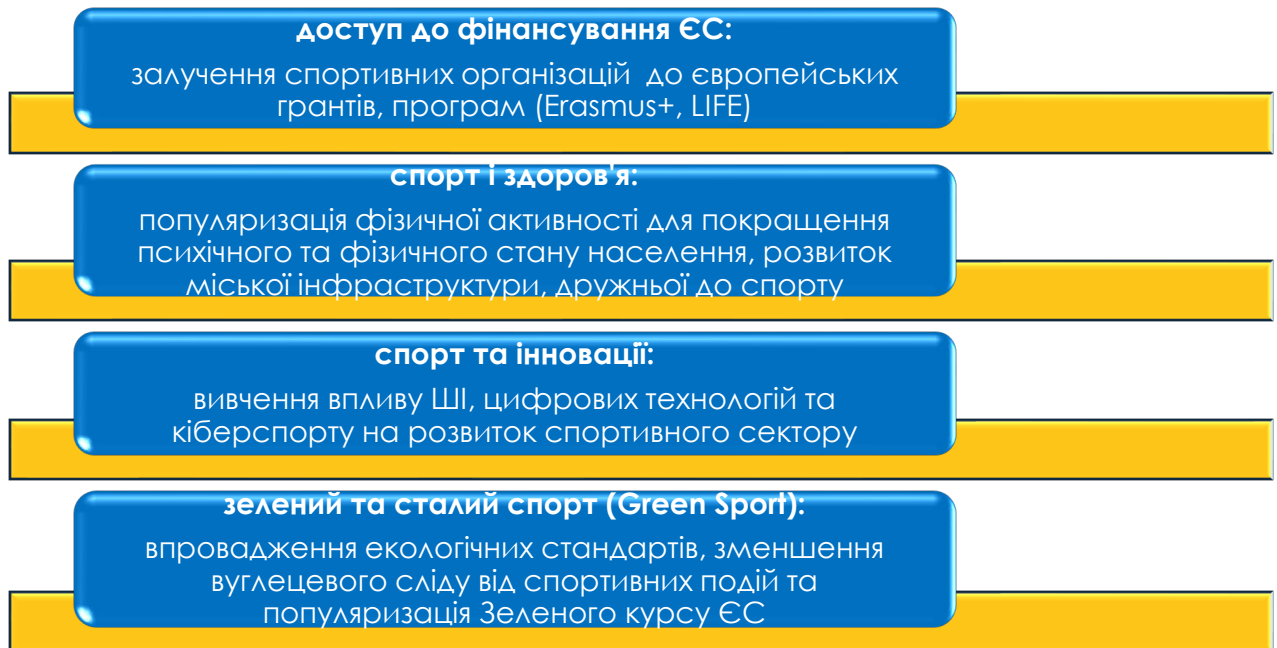

Рис. 2.

У Звіті ЄК «Штучний інтелект у спортивному секторі» (Artificial Intelligence in the Sport Sector)⁶ щодо реалізації ініціативи SHARE 2.0 в аспекті «спорт та інновації», опублікованому у вересні 2025 року, окреслено пріоритетні сфери використання ШІ у спортивному секторі в ЄС (Рис. 3):

⁶ Transformative power of AI in sports sector presented in new «SHARE 2.0 initiative» report. URL: <https://sport.ec.europa.eu/whats-new/news/transformative-power-of-ai-in-sports-sector-presented-in-new-share-20-initiative-report> ; Artificial intelligence in the sport sector. A paper from the SHARE 2.0 initiative. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3f44deb6-8937-11f0-9af8-01aa75ed71a1/language-en>

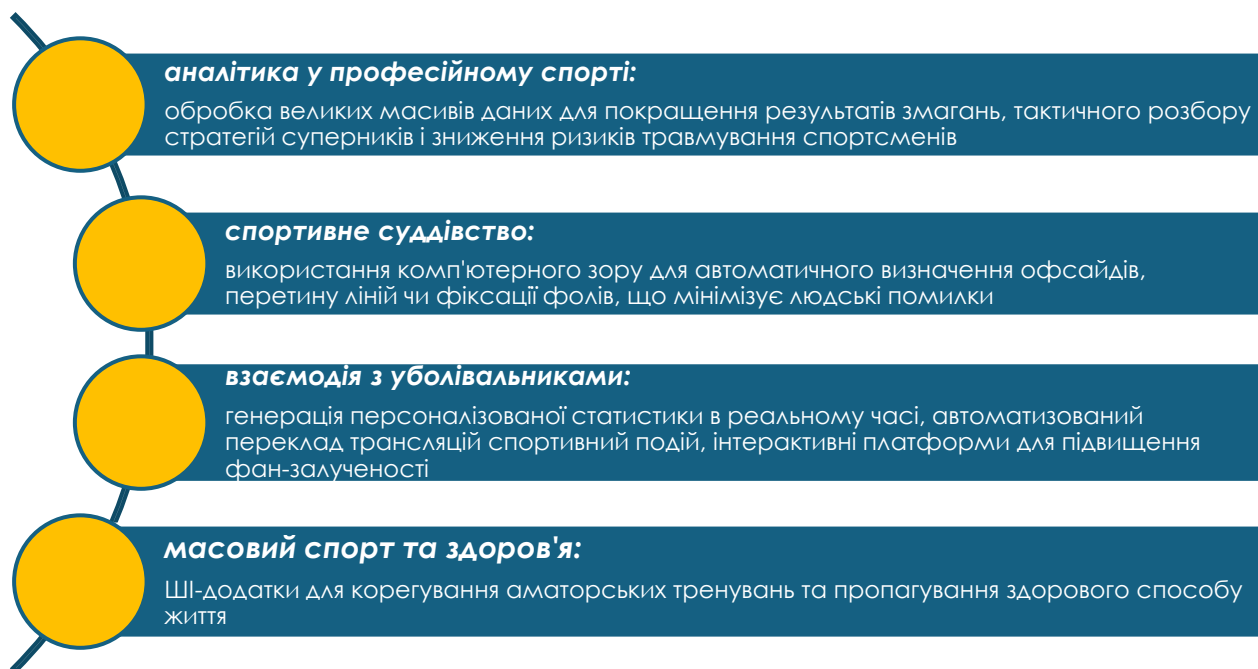

Рис. 3.

Використання ШІ у спортивному секторі надає значні переваги та в разі підвищує економічний потенціал спортивної індустрії. З огляду на наявність ризиків, ця сфера в ЄС регламентується та контролюється уповноваженими органами.

Правові межі застосування ШІ у спортивному секторі в ЄС включають такі базові аспекти (Рис. 4):

Рис. 4.

Законодавчим актом, який комплексно унормовує використання ШІ на рівні ЄС, є Регламент (ЄС) 2024/1689⁷ (далі – Регламент (ЄС) 2024/1689). Згаданий акт має декілька особливостей, що впливають на використання ШІ у спортивному секторі, оскільки європейські спортивні організації здебільшого класифікуються як розгортачі систем ШІ. Якщо ж в окремих випадках вони створюють

⁷ Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>

індивідуальні ШІ-моделі на замовлення або перейменовують їх, то також можуть набувати статусу розробників чи постачальників систем ШІ⁸.

Ключовою особливістю Регламенту (ЄС) 2024/1689 є ризик-орієнтований підхід до регулювання систем ШІ. Такий підхід передбачає, що сила регулювання корегується відповідно до характеру та рівня ризику. Так, суворість регулювання, що застосовується до систем ШІ, визначається відповідно до серйозності ризиків, які ці системи можуть становити. Тобто системи ШІ класифіковано за рівнями ризику: неприйнятний ризик, високий ризик, обмежений ризик та мінімальний ризик. Це пояснюється тим, що законодавчий підхід до регулювання систем ШІ насамперед зосереджений на безпекових питаннях – використання систем ШІ не повинно створювати ризиків для прав та свобод людини порівняно з тим, як ці права захищаються без використання ШІ.

Залежно від «зони ризику», у Розділі II Регламенту (ЄС) 2024/1689 визначено заборонені практики використання систем ШІ на території ЄС задля забезпечення дотримання основних прав людини. Заборони охоплюють практики, які мають значний потенціал для маніпулювання людьми за допомогою підсвідомих методів або використання вразливості конкретних груп (стаття 5 Регламенту (ЄС) 2024/1689).

Отже, специфіка практичного застосування відповідних законодавчих положень у спортивному секторі базується на оцінці ризиків. Наприклад, використання відеоігор чи базових спам-фільтрів на базі ШІ вважається мінімальним ризиком. Натомість застосування систем ШІ для оцінки ефективності спортсменів або їхнього автоматизованого працевлаштування (скаутинг через алгоритми) класифікуються як використання систем ШІ високого ризику. Такі системи потребують суворого аудиту даних, забезпечення прозорості та обов'язкового нагляду з боку людини. Аналогічно класифікуються системи ШІ, які використовуються для біометричної ідентифікації. Зокрема, системи віддаленої біометричної ідентифікації (наприклад, розпізнавання обличчя вболівальників на стадіонах) заборонені в реальному часі (із деякими винятками для правоохоронних органів). Водночас біометрична верифікація чи автентифікація (наприклад, прохід за відбитком або сканом обличчя на турнікеті) дозволена, якщо вона базується на згоді вболівальника.

Будь-які системи ШІ, які маніпулюють поведінкою людини (наприклад, можуть завдати шкоди гравцям або змусити фанатів робити нерозумні ставки), є повністю забороненими.

Регламентом (ЄС) 2024/1689 визначені вимоги до прозорості систем ШІ, які реалізуються за кількома базовими напрямками (Рис. 5):

⁸ Sport Federations in the AI Era: Aware, Ready, or Neither? URL: <https://www.sportsingularity.com/news/sport-federations-in-the-ai-era-aware-ready-or-neither> ; The EU AI Act's operator model: what every company needs to know before deploying AI. URL: https://medium.com/@ive_20203/the-eu-ai-acts-operator-model-what-every-company-needs-to-know-before-deploying-ai-9a58452aaf61

взаємодія з людиною	користувачі повинні розуміти, що вони спілкуються з ботом, а не з людиною, якщо це не очевидно з контексту
маркування контенту	обов'язкове маркування контенту, створеного або суттєво зміненого за допомогою ШІ
розкриття даних навчання	детальне звітування про джерела, які використовувалися для навчання систем ШІ, дотримання законодавства про авторське право
технічна документація	повна прозорість архітектури моделі та логуювання процесів для систем ШІ високого ризику

Рис. 5.

Здебільшого перелічені зобов'язання стосуються розробників систем ШІ, але спортивні федерації та клуби в ЄС як розгортачі систем ШІ зобов'язані забезпечити рівень компетенції своїх працівників у роботі з ШІ (навчання персоналу, який працює з технологіями аналізу даних чи генеративним ШІ).

Слід зазначити, що Регламент (ЄС) 2024/1689 є актом прямої дії. Держави-члени ЄС зобов'язані офіційно визначати національні компетентні органи для нагляду та виконання європейських стандартів у цій сфері, запровадити режими санкцій та інституційні механізми для виконання його положень⁹.

Будь-який аналіз біометричних чи медичних даних спортсменів через ШІ вимагає й чіткого правового обґрунтування та дотримання норм Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, а також про скасування Директиви 95/46/ЄС (GDPR)¹⁰. Особлива увага при обробці даних спортсменів, зокрема з використанням ШІ, приділяється таким аспектам (Рис. 6):

⁹ Comprehensive Guide to AI Laws and Regulations Worldwide (2026). URL: <https://sumsub.com/blog/comprehensive-guide-to-ai-laws-and-regulations-worldwide/>

¹⁰ Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

дані про стан здоров'я та особливості їх транскордонної передачі

- дані про стан здоров'я спортсменів (травми, результати медичних оглядів тощо) належать до найвищої категорії ризику. Для їх обробки потрібна особиста згода спортсмена або законна підстава (наприклад, виконання трудового договору чи спортивних регламентів). Обробка цих даних передбачає посилені заходи безпеки (шифрування, обмежений доступ)
- у процесі транскордонної передачі даних про стан здоров'я спортсменів приймаюча сторона повинна гарантувати належний рівень захисту такої інформації

конфіденційність передачі даних при антидопінговому контролі

- передача даних при антидопінговому контролі передбачає надання згоди або підписання контракту з відповідною спортивною федерацією. Обробка конфіденційних медичних та особистих даних спортсменів відбувається виключно у межах вимог Всесвітнього антидопінгового кодексу. Такі дані повинні передаватися через захищену онлайн-платформу WADA (центральне ядро глобальної системи антидопінгового адміністрування та менеджменту (ADAMS)). Спортсмени вносять інформацію про своє місцезнаходження, результати тестів та дозволи на терапевтичне використання заборонених речовин. Спортивні організації використовують ці дані виключно для цілей антидопінгового контролю, доступ до даних мають лише уповноважені особи

Рис. 6.

У цьому контексті зазначимо, що обробка персональних даних неповнолітніх спортсменів потребує обов'язкової згоди їхніх батьків або опікунів.

Використання спортивними організаціями контенту, згенерованого за допомогою ІІІ (наприклад, автоматизовані трансляції, аналітичні звіти, статистика матчів), здійснюється відповідно до законодавства про авторське право. Зокрема, положення Директиви ЄС 2019/790¹¹ у спорті застосовуються для захисту авторських прав щодо спортивних трансляцій, боротьби із цифровим піратством та регулювання відповідальності платформ у випадку використання спортивного контенту. Як виняток, відповідно до статті 15 згаданої Директиви спортивні медіа можуть використовувати короткі уривки трансляцій для висвітлення поточних новин, і це не вважається порушенням авторського права. Проте, згідно зі статтею 17 агрегатори такого контенту (онлайн-платформи, програми або вебсайти, які автоматично збирають, структурують та публікують інформацію з різних джерел в одному місці) зобов'язані укласти ліцензійні угоди з правовласниками.

Окрім суто законодавчого регулювання, правові межі використання ІІІ у спортивному секторі в ЄС визначаються й відповідно до регламентів міжнародних та європейських спортивних федерацій (наприклад, щодо чесної гри та неупередженого суддівства). Міжнародний олімпійський комітет (МОК)

¹¹ Директива Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС (Текст стосується СЕП). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-19#Text

у 2024 році оприлюднив Олімпійську програму розвитку штучного інтелекту (Olympic AI Agenda), яка акцентує на таких ключових аспектах¹² (Рис. 7):

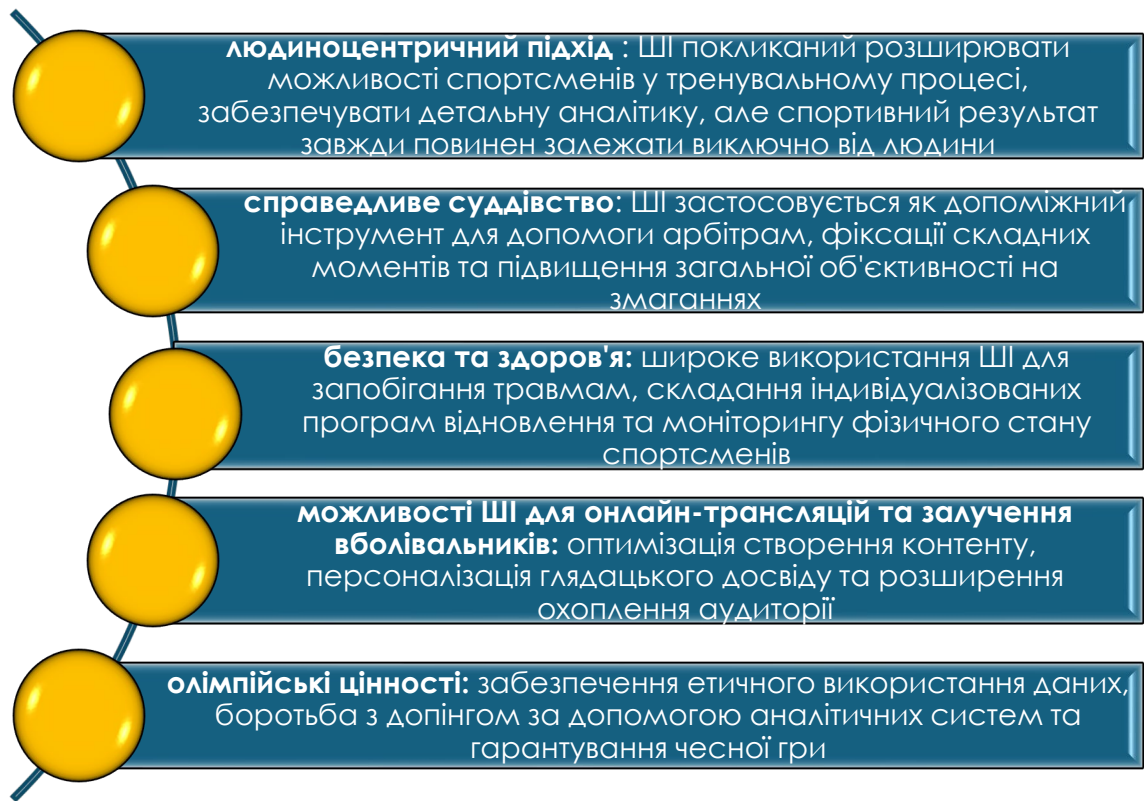

Рис. 7.

Висновки

Впровадження та використання інструментів штучного інтелекту у спортивному секторі має економічний та управлінський потенціал, надаючи суттєві переваги для оптимізації таких видів спортивної діяльності, як: спортивна аналітика, менеджмент, адміністрування, звітування, фінансове планування та розподіл коштів, комунікація, спортивне суддівство, спортивне прогнозування та спортивна журналістика. Застосування штучного інтелекту також може значно покращити продуктивність спортсменів, підвищити залученість уболівальників, сприяти розвитку масового спорту завдяки автоматизованим процесам. Поряд із цим зростає необхідність забезпечення прозорості алгоритмів штучного інтелекту, зокрема шляхом нормативно-правового регулювання.

Регламентация використання штучного інтелекту в спортивному секторі в Європейському Союзі здійснюється за трьома базовими напрямками: безпека та людський нагляд, захист персональних даних і права на приватність, захист права інтелектуальної власності. Базовими актами є: Регламент (ЄС) 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року, що встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту та вносить зміни до Регламентів (ЄС) 300/2008, (ЄС) 167/2013, (ЄС) 168/2013, (ЄС) 2018/858, (ЄС) 2018/1139 та

¹² Olympic AI Agenda: How can AI benefit you? URL: <https://www.olympics.com/athlete365/news/officialstatement/olympic-ai-agenda-how-can-ai-benefit-you>

(ЄС) 2019/2144 і Директив 2014/90/ЄС, (ЄС) 2016/797 та (ЄС) 2020/1828 (Закон про штучний інтелект); Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС; Директива Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС.

Більшість положень Регламенту (ЄС) 2024/1689 мають транскордонну дію, тому українські спортсмени / спортивні організації зобов'язані дотримуватися цих правил на території Європейського Союзу.

Розробка спеціального закону про штучний інтелект передбачена Планом законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік (пункт 160)¹³. Це актуалізує питання визначення особливостей використання систем штучного інтелекту в спортивному секторі. У зв'язку з цим, на нашу думку, було би доцільним:

1) внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», спрямованих на визначення спеціальних підстав, умов і процедур застосування штучного інтелекту в цій сфері, встановлення відповідних санкцій за правопорушення, вчинені з використанням штучного інтелекту. Зокрема: статтю 1 доповнити новим абзацом, в якому надати визначення терміна «штучний інтелект у спорті»; статтю 4 доповнити новим абзацом, в якому закріпити, що створення умов для використання штучного інтелекту у спорті є однією із засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту; доповнити Закон новою статтею, в якій міститимуться положення про особливості та стандарти використання штучного інтелекту у сфері спорту;

2) розробка методичних рекомендацій щодо використання технологій штучного інтелекту у сфері спорту. Зазначимо як приклад, що у Плані заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2025–2026 роки¹⁴ розробка аналогічних рекомендацій передбачена для сфер вищої освіти та оборони (пункти 4 та 9 Плану);

3) прийняття нової редакції Закону України «Про захист персональних даних»¹⁵ на основі вимог Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС.

Важливим у цьому аспекті також є введення в дію Закону України «Про захист прав споживачів»¹⁶ (нова редакція).

¹³ План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік : Затверджено Постановою Верховної Ради України від 10.02.2026 № 4774-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4774-20#Text>

¹⁴ План заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2025-2026 роки : Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.05.2025 № 457-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2025-%D1%80#Text>

¹⁵ Про захист персональних даних : Проект Закону України (реєстр. № 8153 від 25.10.2022). Картка законопроекту. Вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40707>

¹⁶ Про захист прав споживачів : Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>

Окрім суто законодавчого забезпечення, одним зі складників подолання ризиків застосування штучного інтелекту у сфері спорту є розробка етичних стандартів. Способом уніфікації таких стандартів може бути запровадження етичних кодексів поведінки зі штучним інтелектом у спорті на рівні Національного олімпійського комітету України та спортивних федерацій України за видами спорту.

На нашу думку, за своїм змістом етичні стандарти мали б визначати принципи відповідального використання штучного інтелекту у спорті, зокрема, межі його застосування для збереження чесної гри, захисту здоров'я спортсменів, прозорості суддівства та безпеки конфіденційних даних.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*